

De toekomst van de handel in dieren

juli 2014

De toekomst van de handel in dieren

Per 1 juli is het Besluit houders van dieren in werking getreden en enkele daaronder hangende besluiten. Het Besluit houders van dieren bevat een aantal elementen waar Dibevo vele jaren voor gestreden heeft: een kwaliteitsverbetering van de sector door een goede opleiding en een eis voor goede huisvestingssystemen bij bedrijfsmatige omgang met gezelschapsdieren. Behalve dit regelt het besluit ook de Positieflijst en nog een aantal andere zaken.

In deze tijd waar de maatschappelijke druk op dierenhandel steeds verder toeneemt, is het van groot belang dat de sector ook aangeeft hoe het met deze maatschappelijke zorg omgaat. Niets doen is daarom geen optie! Met dit besluit kunnen we daarom uit de voeten.

De inhoud van het huidige besluit is niet helemaal waarvoor Dibevo gestreden heeft – er zitten immers ook andere partijen aan tafel – maar door de bank genomen bevat het veel goede aspecten. De manier van implementatie hiervan zal uiteraard van doorslag gevende betekenis zijn voor het succes.

Een aantal van deze aspecten zullen we hieronder behandelen.

Over wie gaat het?

Het Besluit houders van dieren gaat over alle mensen die dieren houden. Wij beperken onze uitleg tot de consequenties van het besluit voor de beroepsmatige omgang met gezelschapsdieren. Hoe dit precies gedefinieerd wordt, is soms lastig. Voor honden en katten is het duidelijk: daar geldt als richtsnoer het aantal van twintig pups of kittens in een aaneengesloten periode van twaalf maanden. Voor overige gezelschapsdieren is het zeer vaag.

Indicaties voor bedrijfsmatig handelen:

- ▶ gezelschapsdieren worden gefokt anders dan voor uitbreiding van het aantal gezelschapsdieren binnen het eigen huishouden of de directe familie- en vriendenkring;
- ▶ gezelschapsdieren worden verkocht aan anderen dan familie en vrienden;
- ▶ gezelschapsdieren worden opgevangen tegen een vergoeding en er worden hiervoor advertenties geplaatst;
- ▶ ruimtes zijn speciaal ingericht voor de onder dit besluit vallende activiteiten;
- ▶ registratie in het Handelsregister van de Kamer van Koophandel en/of het hebben van een BTW-nummer;
- ▶ adverteren met gezelschapsdieren, al dan niet op websites;
- ▶ er wordt gehandeld vanuit een winstoogmerk.

Vele hobbyfokkers zullen zich in verschillende van deze criteria herkennen. Het zal aan de fokker/kweker zijn voor zichzelf een besluit te nemen of aan de inspecteur om dit bij inspectie voor de fokker/kweker te doen. Het heeft wel consequenties voor de fokkers/kwekers! Zie daarvoor hieronder.

Hondenuitlaatservices en trimsalons vallen (nog) niet onder het besluit. Hoe zeer ook door Dibevo bepleit. Bedrijfsmatige opvang valt wel onder de werkingssfeer. Waarbij Dibevo ervan uitgaat dat dat opvangcentra waar bij dieren tegen betaling van eigenaar verwisselen ook hieronder vallen.

Inrichting van bedrijven

Dibevo vindt dat bij inrichtingen die bedrijfsmatig met gezelschapsdieren omgaan, het welzijn van de gehouden dieren geborgd dient te zijn. Om die reden hebben we ooit de Dierbaar-certificering in het leven geroepen. Dibevo verwelkomt dus de algemene eis dat er welzijnseisen aan deze inrichtingen worden gesteld:

- ▶ voldoende bewegingsruimte;
- ▶ gebruik van geschikte materialen;
- ▶ bescherming tegen weersomstandigheden, predators en gezondheidsrisico's;
- ▶ de huisvesting en het aantal gehuisveste dieren mogen geen onnodige angst en stress veroorzaken.

De eis voor een fysiek aparte quarantaineruimte, isolatieruimte en een ziekenboeg is echter voor siervissen, reptielen en amfibieën niet echt zinvol omdat verplaatsen wel eens zou kunnen leiden tot zodanig grote stress dat de dieren snel sterven. Hierover is met het ministerie diverse malen gesproken – en er was ook begrip voor – maar heeft niet geleid tot aanpassing van de wettekst. Wij gaan ervan uit dat de inspecteurs op dat punt meer inzicht hebben en er alleen uit praktische overwegingen al voor kiezen om een vis, reptiel of amfibie in zijn verblijfsruimte – dus zonder verplaatsing – te isoleren door toe te staan dat die verblijfsruimte als quarantaineruimte fungeert door deze als zodanig tijdelijk te markeren. De drie verschillende ruimtes hoeven echter niet permanent te zijn, maar in geval van noodzaak wel direct beschikbaar gemaakt kunnen worden. Hier zit echter veel ruimte voor interpretatie.

In de quarantaine- en isolatieruimte worden dieren bij voorkeur individueel gehuisvest, tenzij er vanuit veterinair oogpunt redenen zijn om dat niet te doen.

Voor het aanleggen van een quarantaineruimte, isolatieruimte en een ziekenboeg geldt een overgangstermijn van drie jaar.

Het besluit regelt dat er geen dieren meer mogen worden tentoongesteld in de etalage. Iets dat in de praktijk sowieso nog maar zelden gebeurt.

In de toekomst moet je bij de inrichting rekening houden met de eis dat normaal samenlevende dieren in principe niet individueel gehuisvest mogen worden.

Bedrijfsvoering

Alle onder het besluit vallende bedrijven en inrichtingen dienen zich aan te melden via een website, maar waar dit dient te gebeuren is op dit moment nog niet bekend.

In de bedrijfsvoering zullen de beheerders moeten gaan werken volgens een protocol voor verzorging van de dieren. Tevens zullen ze gedurende tenminste twee jaar een administratie moeten bijhouden van aangekochte gezelschapsdieren. Dat kan door het bewaren van de aankoopfacturen.

Met ingang van 1 juli 2014 geldt een verbod op verkoop van dieren aan personen onder de 16. Hiermee voldoet Nederland aan de Overeenkomst ter bescherming van kleine huisdieren van de Raad van

Europa. Hoe dit gehandhaafd gaat worden is nog niet geheel duidelijk. De handhaving van soortgelijke regelgeving bij alcoholverkoop blijkt ook wat problematisch.

Voor honden- en kattenbedrijven wordt het Honden- en Kattenbesluit ingetrokken. In plaats van de zeer gedetailleerde middelvoorschriften in dat besluit komen nu doelvoorschriften. Wat is het verschil: je mag afwijken van de strikte regels uit de oude wet. Maar dan zul je als ondernemer wel de inspecteur moeten overtuigen dat de afwijking een verbetering is voor de gehouden dieren ten opzichte van de oude regels.

Vakbekwaamheid beheerder

Dibevo vindt de vakbekwaamheid van ondernemers onze branche van het grootste belang. Sinds het afschaffen van vestigingseisen in de jaren 90 heeft Dibevo er voor gestreden opnieuw een borging van de kwaliteit van handelaren in gezelschapsdieren te bewerkstelligen. In 2004, bij de conferentie over dierenwelzijn die ten grondslag ligt aan deze wetgeving, pleitte Dibevo al voor verplichte certificering met vak kennis als basis. In de huidige opzet voldoet het besluit aan deze wens van verplichte vakbekwaamheid en Dibevo steunt dit dan ook van harte.

Vanaf 1 juli 2015 dienen daarom alle ondernemers die onder de werkingssfeer van het besluit vallen, hun vakbekwaamheid aan te kunnen tonen. Op verzoek van Dibevo geldt daarbij wel een overgangperiode van vijf jaar. Het is immers onmogelijk dat alle ondernemers in het komende jaar aan alle eisen kunnen voldoen.

Wie voldoen straks aan de vakbekwaamheidseis?

Aangezien het om een verplichting aan alle beheerders van bedrijven gaat die bedrijfsmatig met gezelschapsdieren werken en inhoudt dat wie er niet aan voldoet een ander beroep moet gaan zoeken, worden er eisen aan de vakbekwaamheid gesteld.

Een borging van de kwaliteit van het onderwijs. De opleiding moet crebo-gecertificeerd zijn. Crebo is een kwaliteitskeurmerk dat voorkomt uit de WEB, Wet Educatie Beroepsonderwijs.

Erkend voor vakbekwaamheid zijn de volgende personen.

- 1.** Mensen die vanaf nu een crebo-erkende MBO-opleiding met een certificaat voor de vakbekwaamheid voor gezelschapsdieren behalen.
- 2.** Mensen die vanaf nu via cursorisch onderwijs bij een crebo-erkende instelling het certificaat voor vakbekwaamheid hebben behaald.
- 3.** Mensen die voor 1 augustus 2014 een oude crebo-erkende MBO-opleiding hebben behaald met de volgende deelkwalificaties:
 - a. het voeren van gezelschapsdieren;
 - b. het verzorgen van gezelschapsdieren;
 - c. het begeleiden van de voortplanting van gezelschapsdieren, of
 - d. het nemen van hygiënische maatregelen.
- 4.** Voor honden- en kattenbedrijven: mensen die nu voldoen aan de vakbekwaamheid voor het Honden- en Kattenbesluit.
- 5.** Mensen die een master diergeneeskunde hebben behaald.

De eerste twee gaat over komende opleidingen. De inhoud hiervan moet nog ontwikkeld worden. Dat moet voor 1 juli 2015 gebeurd zijn, want dan moet het onderwijs gegeven gaan worden. Het onderwijs dient diergroepspecifiek gegeven te worden. De diergroepen zijn:

- a. Honden en katten (oude HKb-onderwijs met enkele toevoegingen)

- b. Kleine zoogdieren
- c. Vogels
- d. Vissen, zowel voor zoetwater als voor zeewater
- e. Herpeten, hiermee wordt bedoeld: reptielen en amfibieën

In het normale MBO-onderwijs zal het mogelijk zijn maximaal twee van deze onderdelen te volgen. Beheerders van bedrijven die gezelschapsdieren verkopen, mogen alleen de diergroepen verkopen waarvoor ze vakbekwaamheid (certificaat) hebben. Voor een brede dierspecialzaak betekent dit dat er cursorisch nog extra certificaten behaald moeten worden.

Oude diploma's worden alleen erkend voor zover ze behaald zijn bij crebo-erkend onderwijs. Alle cursorisch gegeven onderwijs (CDB en HKI) wordt op dit moment niet erkend. Dibevo is actief om dit alsnog erkend te krijgen.

Voor huidige ondernemers die niet aan de eisen onder 3) voldoen kunnen op verschillende manieren aan de eisen gaan voldoen:

- a.** Alsnog MBO gaan doen: alleen theoretisch een optie!
- b.** Een EVC traject volgen (EVC: erkenning verworven competenties). Eveneens geen reële optie. Kosten zijn hoog, wellicht hoger dan opnieuw examen doen. EVC betekent in zijn uitvoering een auditor check of een ondernemer de benodigde vakkennis heeft waarbij eventuele gaten in de kennis alsnog via cursorisch onderwijs bijgespijkerd moeten worden.
- c.** Bij onderwijsinstellingen navragen of er vrijstellingen gegeven kunnen worden op basis van eerder gevolgd onderwijs. Onderwijsinstellingen zullen dit moeten beoordelen.
- d.** Alleen examen doen. Dibevo zet zich er voor in deze optie mogelijk te maken.
- e.** Cursorisch de vereiste certificaten halen.

De verlichting tot vakbekwaamheid geldt voor de beheerder en deze heeft vijf jaar de tijd om aan de verplichting te gaan voldoen.

Het is voor Dibevo volkomen onbegrijpelijk dat de master diergeneeskunde eveneens als vakbekwaam worden erkend. Dit, terwijl verzorging van gezelschapsdieren helemaal geen onderdeel van de opleiding daartoe vormt. Het is natuurlijk goed dat dierenartsen veel weten over de gezondheid van met name zoogdieren zoals honden, katten en konijnen maar dat zegt helemaal niets over hun kennis van verzorging, huisvesting, voeding, socialisatie, gedrag, en voorplanting van alle groepen gezelschapsdieren. Ze mogen dan wel het bewijs kunnen krijgen dat ze vakbekwaam zijn, maar wat vakkennis over veel diergroepen – met name niet-zoogdieren – betreft, hebben zij niet meer kennis dan veel leken op dat gebied. Het is nog niet bekend of er net als bij het HKb-stages gevolgd moeten gaan worden en hoe dat dan moet voor een ondernemer met een eigen bedrijf.

Fokken

Na een aangenomen motie van de Tweede Kamer zijn er hoofdstukken over fokken (het woord kweken ontbreekt) en socialisatie aan de wetgeving toegevoegd. Gezien de verwoording van het betreffende artikel in het besluit, lijkt de wetgever hier alleen aan honden en katten gedacht te hebben. Zoals wel vaker gebeurd, is echter het woord 'gezelschapsdier' gebruikt, waardoor het nu over alle gezelschapsdieren gaat. Zo is onnatuurlijke voorplanting niet toegestaan. Bij onnatuurlijke voorplanting bij honden is helder dat dit gaat over kunstmatige inseminatie of keizersnede bij honden. Maar als we bij gifkickers de eieren weghalen en apart uit laten komen en de larven apart opfokken, is dat dan onnatuurlijk in de zin van de wet? Als we bij guppen de jongen apart opvangen omdat ze anders opgegeten worden door de ouders, is dat dan onnatuurlijk? Vogel- en reptieleneieren in een broodstroof? Hiervoor worden we wellicht afhankelijk van de mening van de inspecteurs.

Wel wordt aangegeven dat socialisatie bij niet alle dieren noodzakelijk is. Vissen hoeven niet gesocialiseerd te worden. Bij vele reptielen en amfibieën is dat ook niet nodig (een soort waarbij dit wel nodig zou zijn, is overigens niet voorstelbaar). In de toelichting wordt daarom aangegeven dat dit vrij ruim dient te worden geïnterpreteerd.

Een onmogelijke eis voor de meeste diersoorten wordt echter geformuleerd waar het gaat over het doorgeven van kenmerken. Er is een verplichting om te voorkomen dat ernstige erfelijke afwijkingen en ziekten worden doorgegeven aan, of kunnen ontstaan bij nakomelingen. Ook mogen er geen uiterlijke kenmerken worden doorgegeven aan of kunnen ontstaan bij nakomelingen die schadelijke gevolgen kunnen hebben voor welzijn of gezondheid van de dieren. Hetzelfde geldt voor gedragsafwijkingen. Dit zijn eigenschappen van dieren die voor een deel vooraf berekend kunnen worden op basis van het DNA van de dieren, bij honden en al in mindere mate bij katten. Bij vrijwel alle andere dieren is dit een volstrekte onmogelijkheid. Op het moment dat er echter een dier met ongewenste eigenschappen uit komt, is de fokker in overtreding....

En dan hebben we het hier nog in het geheel niet gehad over wat nu eigenlijk ongewenste eigenschappen zijn bij andere dieren dan bij honden en wellicht katten. Een wetenschappelijke basis hiervoor ontbreekt geheel en veel zal dus afhangen van de persoonlijke mening van de inspecteur, en misschien vervolgens van de rechter.

Honden mogen vanaf nu nog maximaal een en katten maximaal twee nesten per jaar krijgen.

Hand opfok van papegaaien en parkieten verboden

Het besluit stelt eisen aan de scheidingsleeftijd van een aantal diersoorten. Nieuw hierbij is een scheidingsleeftijd voor papegaaien en parkieten. In de sector zelf werd hiervoor altijd aangehouden dat deze vogels pas konden worden verkocht wanneer ze volledig bevederd zijn en zelfstandig eten. Dit is ook een eis voor Dierbaar-certificering. Het besluit geeft nu per papegaai- en parkietensoort aan na hoeveel dagen de kuikens van de ouders gescheiden mogen worden, uiteenlopend van 42 dagen bij de Bourkes parkiet tot 178 dagen bij de Hyacinthara. De bijlage 1 van het besluit toont een lange lijst met soorten en het aantal dagen. Het lijkt ons overigens een stevige uitdaging om te handhaven.

Met deze eis wordt impliciet handopfok niet langer toegestaan. Handopfok is het weghalen van de kuikens direct na uit het ei komen en daarna voeding door de fokker. Door fokkers wordt meestal aangehaald dat dit voor het welzijn van het dier noodzakelijk zou zijn om het jonge dier aan mensen te hechten. Hierover zijn de meningen sterk verdeeld, ook onder fokkers. Door kuikens bij ouders te laten maar wel regelmatig te hanteren en met de hand te voeden, wordt aan het besluit voldaan en is er tevens een hechting aan mensen. Per saldo verandert er dus niet veel. Dieren mogen gewoon handgevoerd blijven worden. Alleen moeten ze tijdens een deel van die tijd nog bij hun ouders blijven.

Informatieverstrekking

Verkopers van dieren dienen vanaf 1 juli 2014 bij verkoop van dieren schriftelijke informatie te verstrekken. Deze eisen dienen aan een aantal eisen te voldoen en bijvoorbeeld de bijsluiters van het LICG voldoen aan deze eisen. Deze zijn te downloaden via de website van het LICG (www.licg.nl). Dibevo heeft het ministerie er al vele malen op attent gemaakt dat deze informatie lang niet voor alle soorten beschikbaar is. In het afgelopen jaar heeft het LICG daarom gewerkt aan bijsluiters voor groepen dieren, vooral bij siervissen.

Het gebruik van internet voor informatieverstrekking is toegestaan. Verkopers dienen echter wel schriftelijke informatie mee te geven, maar die kan ook bestaan uit een schriftelijke verwijzing waar de informatie online te vinden is. Hoe een ondernemer aan de bijsluiters komt is zijn eigen verantwoordelijkheid, de verplichting ligt bij de ondernemer.

Tentoonstellingen, markten en beurzen

Verkoop op tentoonstellingen, markten en beurzen blijft toegelaten maar deze moeten wel aan een aantal eisen gaan voldoen. Zo moet er namens de organisator iemand aanwezig te zijn met een bewijs van vakbekwaamheid voor de betreffende diergroep. Het evenement dient vooraf aangemeld te worden bij de overheid.

De organisator ziet toe op geschikte huisvesting van de dieren gedurende de tentoonstelling. Voor bedrijfsmatige standhouders geldt de verplichting voor voorlichting aan kopers en het verbod op verkoop aan kopers onder de 16. Dat is een beetje vreemd. Deze verplichting geldt kennelijk niet voor de niet-bedrijfsmatige standhouders. Waarschijnlijk omdat die niet onder het besluit vallen.

Een zeer grote uitdaging voor vooral beursorganisatoren zal worden dat alle dieren door een veterinaire toegangscontrole dienen te gaan, waarbij zieke-, hoogdrachtige en zogende dieren geen toegang tot het evenement mogen krijgen.

Er geldt een 4 maanden overgangstermijn na 1 juli, het gaat dus in per 1 november.

Positieflijst

Onderdeel van het besluit is ook de positieflijst. In de afgelopen periode is duidelijk geworden – nu ook voor de overheid – dat de methode zoals in de afgelopen jaren is ontwikkeld door de WUR niet houdbaar is. Per 1 juli is dan ook nog geen enkele wettelijk beperking ingegaan voor het aantal te houden soorten gezelschapsdieren.

Op dit moment wordt gewerkt aan een nieuwe methode. Nu is de branche en hobby daar ook constructief bij betrokken. Dat geeft hoop om een resultaat waarmee het welzijn van de gehouden dieren daadwerkelijk is gebaat.

Handhaving

De handhaving van het besluit ligt bij de LID (Landelijke Inspectiedienst Dierenbescherming) en de NVWA. Omdat de strikte regels van het oude HKb nu ontbreken, zullen inspecteurs werken met het oude Honden- en Kattenbesluit als richtsnoer voor honden- en kattenbedrijven.

Voor bedrijfsmatige omgang voor de overige gezelschapsdieren zijn er eveneens alleen doelvoorschriften en geen gedetailleerde houderijvoorschriften. Er worden ook voor deze diergroepen richtsnoeren ontwikkeld waarbij ontwikkelde normen voor certificering een ahandvat kunnen geven.

Evaluatie

De nieuwe regelgeving zal na drie jaar worden geëvalueerd.

Tot slot

De nieuwe regelgeving gaat redelijk ver voor ondernemers en zal veel van ze vragen. Het grote voordeel is dat ondernemers alleen nog diersoorten kunnen verkopen waarvan ze ook verstand hebben en dat is een goede zaak. Veel zaken in het besluit zijn nog niet helemaal duidelijk en andere zaken zullen sterk afhangen van de interpretatie van de regelgeving door inspecteurs en van ontwikkelaars van het onderwijs.

Heb je vragen, kom er mee naar Dibevo. Vraag het ons. Het kan zijn dat wij gezien de complexiteit van de materie niet direct antwoord kunnen geven. Dan komen wij er zo snel mogelijk bij je op terug.